Onrust over einde dubbel paspoort

tekst Gerriëtte Stolk
beeld ANP

Nederlanders in het buitenland raken binnenkort mogelijk hun Nederlandse identiteit kwijt. Als de plannen van oud-minister Donner worden uitgevoerd, komt er een eind aan het dubbele paspoort.

Volgens het voorstel dat Donner begin vorig jaar lanceerde, mogen nieuwe Nederlanders niet langer over twee paspoorten beschikken. Volgens de regering zou dit de integratie bevorderen.

Nederlanders die echter in het buitenland een paspoort aanvragen, moeten dan wel gelijk hun Nederlandse papieren inleveren. Voor oud-Nederlanders die terugkeren naar hun bakermat is het bovendien niet langer vanzelfsprekend dat ze hun vaderlandse identiteit weer terugkrijgen.

Officieel is een dubbel paspoort nu al verboden. Maar de wet kent nog een heel aantal uitzonderingen, legt advocaat nationaliteitrecht Hermie de Voer uit. Zo mag een buitenlander die met een Nederlander trouwt de nationaliteit van het herkomstland behouden. In het aangepaste wetsontwerp wordt deze clausule geschrapt.

Nederlanders die een nieuwe nationaliteit hebben aangenomen, hoeven niet op sympathie te rekenen als ze weer Nederlander willen worden. De Voer: „Ze zijn hun Nederlandse staatsburgerschap simpelweg kwijt. Ook al spreken ze vloeiend Nederlands en zijn ze veelal opgegroeid in onze cultuur."

Nu is het nog zo dat Nederlanders uit den vreemde kunnen opteren voor een Hollands paspoort zodra ze weer een jaar in Nederland wonen. Ze krijgen hun Nederlandse identiteit terug en mogen hun buitenlandse paspoort houden. Ook hieraan komt een eind, als althans de plannen doorgaan.

Petitie

Maar aan de verre horizon gloort een sprankje hoop. De Nederlander Eelco Keij (al jaren woonachtig en werkzaam in New York) vraagt met een inmiddels door meer dan 20.000 mensen ondertekende petitie aandacht voor de situatie van Nederlanders buiten de grenspalen van hun vaderland.

De initiatiefnemer van de handtekeningenactie zat midden in het proces om Amerikaan te worden toen Donner zijn ideeën lanceerde. Zelf beschikt hij inmiddels over Amerikaanse én de Nederlandse papieren. „Ik wil niet dat nieuwe expats hun Nederlandse staatsburgerschap kwijtraken vanwege een baan of partner in het buitenland."

De Voer is bang dat de minister deze groep Nederlanders in het buitenland over het hoofd heeft gezien. „Ik kan me niet voorstellen dat het kabinet dit wil. In onze kenniseconomie hebben we veel van deze mensen bij uitstek nodig."

Keij valt de juriste bij: „Donner heeft het wetsontwerp volledig op de binnenlandse situatie gericht, zonder na te denken over de internationale gevolgen."

De petitie van Keij wordt voornamelijk door expats getekend. Als Den Haag het wetsvoorstel van Donner evenwel aanneemt, zal voor hen het leven een stuk lastiger worden. „Een veelgehoord argument van Nederlanders in het buitenland is dat ze voor een paar jaar naar Nederland terug willen om hun ouders te verzorgen. Zonder een dubbel paspoort valt dat niet mee. Bovendien help je er die ouders ook niet mee."

Ouderwets

Volgens Keij druist het wetsvoorstel in tegen de tijdgeest. „Dit is een typisch voorbeeld van negentiende-eeuws denken. Wanneer Nederlanders naar het buitenland vertrekken, staan we hen bij wijze van spreken niet meer met het hele dorp uit te zwaaien. Tegenwoordig kunnen migranten de band met het vaderland veel beter onderhouden. Via internet communiceren ze gemakkelijk met elkaar. De vliegtickets zijn veel goedkoper geworden, waardoor er vaker heen en weer gereisd wordt. Dit is een nieuw soort vorm van migratie waar het wetsvoorstel absoluut niet op inspeelt."

Volgens De Voer is de Nederlandse paspoortenkwestie in internationaal perspectief op z'n minst een opmerkelijke manoeuvre. „Het kabinet vaart niet alleen binnen de Europese Unie een heel solistische koers, ook daarbuiten is het dubbele paspoort voor de meeste landen geen issue. Het hoort gewoon bij de globalisering."

Keij betwijfelt bovendien of de nieuwe plannen de integratie daadwerkelijk zullen bevorderen. „Voelt een Turk zich meer Nederlands wanneer hij gedwongen is afstand te doen van zijn Turkse paspoort? Voelt hij zich dan minder Turk?"

Volgens Keij is er geen zinnige relatie tussen goede integratie en het bezit van meerdere paspoorten te bedenken. „Integratie heeft tijd nodig. Ze kost een aantal generaties. In plaats van paspoorten af te pakken kan de regering nieuwe burgers beter aanspreken op hun plichten, en verder omstandigheden creëren – voor werkverschaffing. Wat ze nu doet, is symboolpolitiek."

Een andere dilemma maakt de kwestie extra ingewikkeld: in sommige landen kun je onmogelijk afstand doen van je nationaliteit. De Voer: „Marokkanen kunnen hun paspoort niet inleveren, Hoe graag ze het misschien willen. En wat te denken van prinses Máxima; zij kan niet van haar Argentijnse nationaliteit af."

Wanneer een ander land de inlevering van de nationaliteit niet expliciet verbiedt, is het bovendien de vraag of de aspirant-Nederlander dat nog wel wil, aldus De Voer. „Zonder paspoort is het visum veelal een vereist document om bijvoorbeeld bij familie op bezoek te gaan. Dat kost tijd en geld. Nederland dwingt op deze manier mensen te kiezen. Dat is volgens mij helemaal niet nodig."

Non-issue

Begin december adviseerde de Raad van State de regering over het wetsontwerp. Het is nu wachten op minister Spies, de opvolgster van Donner, die het wetsvoorstel naar de Kamer zal brengen.

De woordvoerder van Spies heeft verklaard dat de minister er geen haast heeft, weet Keij. „Het kan nog maanden duren. Van de D66-fractie heb ik begrepen dat ze binnenkort kritische Kamervragen gaat stellen over het waarom van de geïnitieerde dwangmaatregelen. We kunnen het beste afwachten."

Maar Keij blijft niet stil in een hoekje van zijn New Yorkse appartement zitten. „Mijn droom is dat het een non-issue wordt."

De regering wil een einde maken aan het bestaan van dubbele paspoorten. Dit was een maatregel om de integratie van minderheden te bevorderen. Maar deze maatregel kan de bewegingsvrijheid van Nederlanders die langdurig in het buitenland wonen, wel erg beperken.

„Minister Donner heeft niet nagedacht over internationale gevolgen"

Voor Nederlandse predikanten in het buitenland kan de paspoortenproblematiek gevolgen gaan hebben. Familiebezoekjes, beroepen naar hun vaderland, heen-en-weerreizen: dat kan allemaal wel eens lastig worden. Zijn ze met de kwestie bezig?

„Niet te druk maken"

Naam: Ds. A. de Groot.
Situatie: Sinds tweeënhalf jaar predikant van de Hersteld Hervormde Kerk in Canada. Zes van zijn kinderen wonen in Nederland. Vier kinderen zijn meegegaan naar Canada.
„Ik heb over dit alles eerlijk gezegd nog niet nagedacht. Van het wetsontwerp heb ik wel een en ander vernomen, maar ik heb me er niet in verdiept. Ik weet wel dat het zou betekenen dat ik op termijn een keuze moet maken, tenzij we terugkeren naar Nederland voordat dit alles is geregeld. Ik maak me er niet echt druk om. Wij mensen maken ons veel te druk om aardse dingen. Eén ding is echt nodig, en dat is wedergeboorte. Over vier jaar zou ik eventueel een beroep kunnen ontvangen vanuit Nederland. Wanneer ik een beroep zou krijgen, is dit wetsvoorstel geen belemmering om terug naar Nederland te gaan. Natuurlijk denk je er wel over na. Maar als de Heere roept naar een andere gemeente, is daar je plaats."

„Geen Nederlands paspoort aanvragen"

Naam: Ds. H. Hofman jr.
Situatie: Na 28 jaar in verschillende Amerikaanse gemeenten te hebben gediend, komt ds. Hofman terug naar Nederland. Hij heeft een beroep naar de gereformeerde gemeente van Dordrecht aangenomen.
„Tijdens een recent bezoek aan Nederland heb ik iets over het wetsontwerp gehoord. Dit kan voor mij en mijn vrouw niet veel gevolgen hebben. We hebben allebei alleen de Amerikaanse nationaliteit en zijn niet van plan om een Nederlands paspoort aan te vragen.
Als jonge twintigers kwamen we in de Verenigde Staten en we vonden het geen bezwaar om Amerikaan te worden. Dit deed ik met de gedachte dat ik toch nooit meer terug zou gaan naar Nederland. Mijn toekomst lag in Amerika. Door Gods voorzienigheid is dat nu anders geworden.
Als de Nederlandse wetgeving het toelaat dat wij met een Amerikaans paspoort een permanente verblijfsvergunning kunnen krijgen en behouden, ben ik niet van plan om weer Nederlander te worden. Daar kom ik niet voor. Ik moet naar Dordrecht om daar het Evangelie van Gods genade te verkondigen."

„De Heere gehoorzaam volgen"

Naam: Ds. A. Geuze.
Situatie: Werkzaam in een Canadese gemeente van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en Noord-Amerika.
„Ik ben enigszins op de hoogte van de plannen van oud-minister Donner. Voor mijn echtgenote en mij hebben ze niet direct gevolgen. Wij hebben alleen de Nederlandse nationaliteit. Onze drie kinderen hebben ook een Canadees paspoort. Bij een eventuele terugkeer naar Nederland kan hun dat niet meer worden afgenomen.
Indien mogelijk wil ik graag mijn Nederlandse nationaliteit behouden. Onze historische wortels en met name onze kerkelijke achtergronden zijn nauw aan ons kerkverband hier in Canada verwant.
Wij zijn een predikantsgezin. Dat betekent dat de mogelijkheid altijd bestaat dat de Heere ons naar een andere plaats zendt. Dat kan dus ook in Nederland zijn. Als dat zo is, moeten we de Heere daarin gehoorzaam volgen. Wij houden daar wel rekening mee, maar de roeping naar een gemeente ligt niet in mijn handen. De Heere zegt: „Mijn raad zal bestaan." Het wetsvoorstel heeft hier geen invloed op. Wij hebben geen Canadees paspoort en hoeven dus niet het Nederlanderschap opnieuw aan te vragen."

„Inbreuk op mijn privacy"

Naam: Ds. G. R. Procee.
Situatie: Dient sinds drie maanden de christelijke gereformeerde kerk van Middelharnis. Na 22 jaar verruilde hij Canada weer voor zijn vaderland. Ds. Procee heeft alleen een Canadees paspoort.
„Als ik niet opnieuw Nederlander mag worden, is dat een spijtige zaak. Ik ben destijds niet naar Canada vertrokken om te emigreren; ik was daar om de Nederlandse immigranten geestelijke verzorging te bieden.
Toentertijd heb ik de Canadese nationaliteit aangevraagd om gemakkelijker naar de Verenigde Staten te kunnen reizen. Ik vond het jammer dat ik daarvoor mijn Nederlands paspoort moest inleveren. Maar dat zijn nu eenmaal de regels; daar had ik me aan te houden.
Bijna al mijn kinderen en kleinkinderen wonen in Canada. Zonder dat paspoort wordt het veel lastiger om heen en weer te reizen. Daarmee doe ik toch niets verkeerd? Ik verlang alleen naar mijn familie. Ik begrijp het niet zo goed. Eigenlijk vind ik het een inbreuk op mijn privacy.
Als ik moet kiezen tussen een Canadees of een Nederlands paspoort, wil ik het Canadese houden. Momenteel ben ik in Nederland met een werk- en verblijfsvergunning."